

Klasik Divan Metinler Dizisi IV

METİN VE MİNYATÜR OKUMALARI

I-II-III-IV

NESLİHAN İLKNUR KOÇ KESKİN

HAZIRLAYANLAR

SABA ÖZDEMİR - SEREN ALTINKAN

YAPRAK TOMRUK - CEYDA ÇELEBİ

Bu PDF dokümanı, kitabın bir kısmını içermektedir.
DBY okurları için özel olarak oluşturulmuştur.

“dün”den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

“dün”den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

© 2024, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™

Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 402

Edebiyat: 211

Klasik Divan Metinler Dizisi: 4

ISBN 978-625-6063-63-1

Sertifika No: 52315

Baskı Tarihi: İstanbul, 2024

Yazar: Neslihan İlknur Koç Keskin

Hazırlayanlar: Saba Özdemir, Seren Altınkan,
Yaprak Tomruk, Ceyda Çelebi

Editör: Esra Aka

Tashih: Gizem Sergerdanoğlu

Yayın Yönetmeni: İrfan Güngörür

Baskı Hazırlık: DBY Ajans

Baskı/Cilt:

Meteksan Matbaacılık ve Teknik Sanayi Tic. A.Ş.

(Sertifika No: 46519)

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Koç Keskin, Neslihan İlknur

Klasik Divan Metinler Dizisi IV: Metin ve Minyatür Okumaları I-II-III-IV

Yazar: Neslihan İlknur Koç Keskin (Prof. Dr.) Hazırlayanlar: Saba Özdemir
(Öğr. Gör.), Seren Altınkan, Yaprak Tomruk (Öğr. Gör.), Ceyda Çelebi (Öğr. Gör.)

Editör: Esra Aka

İstanbul : DBY Yayınları, 2024.

380 s. ; 13,5 x 21,0 cm ___ (DBY Yayınları ; No. 402) ___

ISBN 978-625-6063-63-1

1- Edebiyat 2- Eski Türk Edebiyatı 3- Metin Okumaları 4- Minyatür Sanatı

İçindekiler

Ön Söz.....	9
Metin ve Minyatür Okumaları Kitabı Hakkında.....	9

METİN VE MİNYATÜR OKUMALARI I

Burç Minyatürleri ve Metin	17
Burçların Önemi ve Burç Konulu Eserlere Dair	17
1. Klasik Türk Şiirinde Burçlar ve Burç Minyatürleri	
Bağlamında Metin ve Minyatür İlişkisi	20
1.1. Hamel (Koç)	23
1.2. Sevr (Boğa)	31
1.3. Cevzâ (İkizler)	38
1.4. Seretân (Yengeç)	44
1.5. Esed (Aslan).....	49
1.6. Sünbüle (Başak)	55
1.7. Mîzân (Terazi)	62
1.8. Akreb (Akrep).....	68
1.9. Kavs (Yay)	74
1.10. Cedî (Oğlak).....	81
1.11. Delv (Kova).....	88
1.12. Hût (Balık).....	95

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI

Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4

Cağaloğlu - Fatih / İstanbul

Tel.: +90 212 526 98 06

www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

Sonuç	102
Soru-Cevap	106
Kaynakça	110

METİN VE MİNYATÜR OKUMALAR II

Şehnâme Minyatürleri ve Metin	115
Firdevsî, Şehnâme, Şehnâmecilik Geleneği ve Türkçe Tercümele Hakkında.....	115
1. Şehnâme Kahramanları Odağında Minyatür ve Metin İlişkisi. 118	
1.1. Behrâm-ı Gür.....	122
1.2. Cemşid.....	126
1.3. Dahhâk.....	129
1.4. Dârâ.....	133
1.5. Efrâsiyâb.....	136
1.6. İsfendiyâr.....	139
1.7. İskender ve Hızır.....	142
1.8. Keyhüsrev.....	143
1.9. Nüşirevân.....	146
1.10. Rüstem.....	148
1.11. Siyâvuş.....	163
Sonuç	168
Soru-Cevap	171
Kaynakça	172

METİN VE MİNYATÜR OKUMALARI III

Kısâs-ı Enbiyâ Minyatürleri ve Metin	177
Kısâs-ı Enbiyâ Nedir?.....	177
1. Kısâs-ı Enbiyâlarda Yer alan Peygamber Minyatürleri ve Metin İlişkisi.....	178
1.1. Hz. Âdem.....	180
1.2. Hz. İdrîs.....	189
1.3. Hz. Nûh.....	191

1.4. Hz. Hûd.....	198
1.5. Hz. Sâlih.....	199
1.6. Hz. İbrâhim.....	202
1.7. Hz. Lût.....	211
1.8. Hz. Yakûb.....	214
1.9. Hz. Yûsuf.....	218
1.10. Hz. Eyyûb.....	231
1.11. Hz. Şuayb.....	235
1.12. Hz. Mûsâ.....	236
1.13. Hz. Hızır.....	246
1.14. Hz. İlyas.....	250
1.15. Hz. Yûnus.....	252
1.16. Hz. Dâvûd.....	254
1.17. Hz. Süleymân.....	258
1.18. Hz. Dânyâl.....	274
1.19. Hz. Üzeyir.....	275
1.20. Hz. Zekeriyâ.....	277
1.21. Hz. Yahyâ.....	279
1.22. Hz. İsâ.....	281

Sonuç	289
Kaynakça	292

METİN VE MİNYATÜR OKUMALARI IV

Büyük İskender Minyatürleri ve Metin	299
Büyük İskender Kimdir?.....	299
1. Arap, Fars ve Türk Edebiyatlarında İskendernâmeler.....	301
2. İskendernâmelerdeki Büyük İskender Minyatürleri ve Metin İlişkisi.....	303
2.1. Tacı ve Tahtı.....	304
2.2. Yaptırdığı Ayna.....	310
2.3. İskenderiye Şehrini Kurması.....	312
2.4. Eğlence Meclisleri.....	314
2.5. Kahramanlığı-Ordusu-Seferleri.....	317

2.6. Savaşları.....	322
2.7. Cam Fıçı ile Deniz altı Seyri	327
2.8. Bilgeler.....	329
2.9. Dârâ ile Mücadelesi.....	336
2.10. Kaydâfe'nin Portresini Yaptırması.....	341
2.11. Avcılığı.....	345
2.12. Billur Köşk'e Gelişi	349
2.13. Ye'cüc ve Me'cüc'e Karşı Set Yaptırması.....	351
2.14. Devlerle Mücadelesi.....	356
2.15. Hızır ile Karanlık Ülkesinde Âb-ı Hayatı Araması.....	358
2.16. Ölümü.....	364
2.17. Beyitlerle Eşleştirilemeyen Minyatürler	368
Sonuç	377
Kaynakça	379

Ön Söz

Metin ve Minyatür Okumaları Kitabı Hakkında¹

Metin ve resim/minyatür ilişkisine odaklanan çalışmaların geçmişi gerek ülkemizde gerekse dünya literatüründe çok eskilere dayanır. Özellikle Sanat Tarihi disiplini çerçevesinde konuyla ilgili birçok önemli, yol gösterici ve ufuk açıcı akademik çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların bir kısmı Klasik Türk edebiyatının da alanına giren edebî eserler ve onların minyatürleri üzerinedir. Fuzûlî'nin *Leylâ ve Mecnûn* mesnevisi ve minyatürleri üzerine yapılmış çalışmalar, bu çalışmalara örnek teşkil eder. Diğer önemli kısmı ise yine Klasik Türk edebiyatı ve Sanat Tarihi alanlarının beslendiği ortak kültür dünyası ile ilgilidir. Bu kısmın konu yelpazesi ise oldukça geniştir; astronomi, astroloji, din, mitoloji, tarih, tıp, sosyal hayat vb.

Elinizdeki bu kitap; metin ve minyatür konusunda yapılan çalışmalardan beslenmekle beraber “Edebî eserlere ait olsun veya olmasın minyatürler, ait oldukları eserler dışında metinlerle ilişkilendirilerek kullanılabilir mi?” sorusunun cevabını bulmaya odaklanan dört bölümden oluşmaktadır. Kitap bölümlerinin temeli ise *Klasik Divan Topluluğu* tarafından organize edilen ve doktora öğrencilerimle

¹ Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi neslihan.koc@hbv.edu.tr ORCID ID: 0000-0003-3014-4630.

beraber hazırladığımız dört ayrı çevrimiçi toplantının sunumlarına dayanmaktadır. Aslında bu sorunun cevabını yıllar önce “Minyatür Merceğiyle Divan Şiirini Görmek” adlı makalemle bulmaya çalışmış ve birtakım görüşler öne sürmüştüm. Sonrasında “Metin ve Minyatür İlişkisi Işığında Osmanlı Sosyal Hayatına Bakış”² başlıklı sunumla bu görüşlerimi daha da derinleştirme imkânı buldum.

Bu kitabın, yukarıdaki çalışmalardan farkı ise müşterek çalışmaya dayanması ve daha spesifik konulara odaklanmış olmasıdır. İlâveten şunu da belirtmem gerekir ki geçmişte kendi kendime tohumunu attığım ve filizlendirdiğim görüşlerimin, öğrencilerimle beraber yaptığımız fikir alışverişleriyle çiçek açarak ve daha geniş bir perspektif ile okurlarla buluşacak olması, bu kitabın bende uyandırdığı heyecanı katlamaktadır.

Gerek adı geçen makalemde gerekse doktora öğrencilerimle hazırladığımız bu sunumlarda, yapmak istediğimiz; “Metni minyatür ışığında daha iyi nasıl anlarız? Metinde anlaşılabilen bir noktayı minyatürle anlayabilir miyiz? Metni minyatürle anlatmak okurda nasıl bir etki bırakır?” gibi sorular çerçevesinde metne tekrar tekrar bakma ve yorumlama çabası olarak ifade edilebilir. Sanat Tarihi alanında yapılan çalışmaların yol göstericiliğinde ama onlardan farklı bir bakış açısı, teknik ve yorumlamayla bu çalışmaların yapıldığını söyleyebilirim. Burada, bu tür çalışmalar yapmak için heves duyan genç araştırmacıları uyarmak istediğim bir temel konu var; o da metin ve minyatür ilişkisinin kurulmasında öncelikle ele alınan metnin tüm incelikleri ile bilinmesi gerektiğidir. Metinden minyatüre doğru bir yolculuk hedeflenmeli; bununla birlikte nihai tespitler ise şairlerin yorum gücü hakkında olmalıdır.

Amaç üzerinde bu şekilde durduktan sonra çalışma yöntemimiz üzerinde de bilgi vermek yerinde olacaktır. Sunum/bölüm başlıkları seçerken Klasik Türk şiirini besleyen temel konulara öncelik vermek

² Prof. Dr. Neslihan İlknur Koç Keskin tarafından yapılan bu sunum, Klasik Divan Topluluğu öncülüğünde 09.03.2024 tarihinde çevrim içi olarak düzenlenmiştir.

istedik fakat bu başlıklar haricinde de birçok konu, metin ve minyatür ilişkisinde ele alınabilir. Sonrasında konu başlıkları ile ilgili farklı yüzyıllarda yazılmış divanlardan beyit taramaları yaptık. Konu başlıklarımız ile ilgili eserlerin -edebî olsun veya olmasın- olabildiğince farklı yüzyıllara ait olmasına dikkat ettik ve farklı nakkaşların fırçasından çıkmış minyatürlü nüshalara da ulaşmaya çalıştık. Nakkaşların uymak zorunda oldukları bir program olmasına rağmen zaman zaman program dışına çıkarak kendi özgün bakış açılarıyla yaptıkları minyatürlere de nüshalarda yer verebildikleri için, bu durum bizim için son derece önem taşıymaktaydı.

Estetik çağrışım açısından en zengin beyitleri, tespit ettiğimiz minyatürlerle birlikte yorumladık. Eşleşme yapamadığımız minyatürleri de değerlendirmelerimizde kullandık çünkü bu tür örnekler sonuçlar üzerinde yorum yapmak adına yol gösterici olmaktaydı. Osmanlı sahası minyatürlerinin yanı sıra Batı minyatür ve resim sanatından da örneklere yer vermeyi uygun gördük. Buradaki amacımız kültür farklılığının, metin ve minyatür ilişkilerindeki rolüne değinmekti. Diğer taraftan bu ilişkinin, nüshalara ve tespit edilen her yeni beyte göre yeniden ve de sınır çizilmeden kurulabileceğini göstermek istedik. Minyatürlere beyitte anlatılanlara göre bazen tüm olarak bazen de kesit vererek faydalandık.

Sunumlar öncesinde yaptığımız düzenli toplantılarda, metin ve minyatür ilişkisini kurarken nelere dikkat etmemiz gerektiğinin kriterlerini oluşturduk. Olaylar, insan hareketleri, renkler, kişiler, eşya ve aksesuarlara bakmak ve varsa simgesel anlatıma odaklanmak gerektiğine karar verdik. Bunlarla birlikte, her sunum ve sonrasında hazırladığımız kitap bölümleri kendi inceleme yöntemini de beraberinde getirdi. Kitaplaştırma sürecinde sunumları daha akademik bir dille ifade etmeye özen gösterdik. Bu sebeple birtakım eklemeler ve çıkarmalar da yaptık. Bütün bunları belirttikten sonra bölümler hakkında özet bilgi vermenin de okuyucular açısından faydalı olacağına inanıyoruz:

Kitabın ilk bölümü Saba ÖZDEMİR ile birlikte hazırladığımız “Burç Minyatürleri ve Metin” başlıklı ders kaynaklıdır. Gök cisimlerine olan merak, insanları gök cisimlerinin hareketlerini incelemeye ve bunlardan anlam çıkarmaya yönlendirmiştir. Bu çabanın sonucunda astronomi ve astroloji ortaya çıkmıştır. Bu ilimler, İslam literatüründe “ilm-i heyet”, “ilm-i nücûm” ve “ilm-i felek” gibi isimlerle anılmıştır. Astroloji ile gezegenlerin hareketlerinin ve buldukları konumların, insanların kişilikleri ve hayatlarını etkiledikleri düşünülmüştür. Gök haritası on iki parçaya ayrılmış ve her insanın on iki burçtan birine mensup olduğu düşünülerek yorumlar yapılmıştır. Klasik Türk şairleri, bu ilimlerden yararlanarak şiirlerinde burçlara yer vermiştir. Burçların kelime anlamları, hâkim oldukları günler, yıldızları vb. divanlarda kendine yer edinmiştir. Divanlar dışında burçları konu edinen müstakil eserler de yazılmıştır. Bu eserlerin bir kısmında burç minyatürlerinin de yer aldığı görülmektedir. Divanlarda olduğu gibi minyatürlerde de burçlar, kelime anlamları ve yıldızları ile tasvir edilmiştir. Bu bölümde metin ve minyatür bağlantısını tespit etmek amacıyla, burçlar hakkında seçilen beyit örnekleri ile burç minyatürleri arasındaki ilişki ortaya konulmuştur.

İkinci bölüm “Şehnâme Minyatürleri ve Metin” başlığını taşır. Seren ALTINKAN ile hazırladığımız bu bölümde; konunun genişliğini göz önünde bulundurulmuş, bir sınırlandırılma yapılarak Firdevsî'nin *Şehnâme*'sinden seçilen minyatürler ve beyitler birlikte ele alınmıştır. Klasik Türk şiirinin en çok etkilendiği eserlerden biri olan Firdevsî'nin *Şehnâme*'si, tarihî-destansı bir kaynaktır ve kişi kadrosu oldukça kalabalıktır. *Şehnâme*'deki kahramanlar, kasidelerde padişahı övme aracı olarak ve padişahın savaşçı güçlü kimliğini ortaya çıkarmak üzere kullanılmıştır. Dolayısıyla Klasik Türk şiiri içerisinde daha çok bu kahramanların savaşçı özellikleri, kullandıkları savaş aletleri ve bu yöndeki belirgin kahramanlıkları ele alınmıştır. Bunlar dışında, kahramanların bütün kahramanlıklarına da şiirde yer verilmemiş, sadece öne çıkan kahramanlıklar anılmıştır. Klasik Türk

şiiri ile birlikte minyatürlerde de *Şehnâme* kahramanlarının tümüne ya da kahramanların tüm hayat hikâyelerine yer verilmemiştir. Nakkaşlar, kendi tercihleri doğrultusunda kahramanların ön plana çıkan özelliklerini ve hikâyelerini naksetmişlerdir. Bu bölümde bu hususlar dikkate alınarak bir plan oluşturulmuş, Klasik Türk şiirinde ve minyatürde kahramanların daha çok hangi özelliklerinin vurgulandığı gösterilmek istenmiştir.

Üçüncü bölüm; Ceyda ÇELEBİ ile birlikte hazırladığımız “Kısâs-ı Enbiyâ Minyatürleri ve Metin” başlığını taşır. Bu bölümde Hz. Muhammed'den önceki yirmi iki peygamberi tasvir eden minyatürler ve tasvirlerle alakalı beyitler beraber değerlendirilmiştir. Bu peygamberler sırasıyla; Hz. Âdem, Hz. İdrîs, Hz. Nûh, Hz. Hûd, Hz. Sâlih, Hz. İbrâhim, Hz. Lût, Hz. Yakûb, Hz. Yûsuf, Hz. Eyyûb, Hz. Şuayb, Hz. Mûsâ, Hz. Hızır, Hz. İlyâs, Hz. Yunus, Hz. Dâvûd, Hz. Süleymân, Hz. Dânyâl, Hz. Üzeyir, Hz. Zekeriyâ, Hz. Yahyâ ve Hz. İsmâ'dır. Peygamber kıssalarını konu edinen minyatürler ve bu minyatürlerle ilişkilendirilen beyitlerin sunumunda kronolojik bir sıralama takip edilmiştir. Her peygamber müstakil bir başlık altında ele alınmış olup söz konusu peygamber ile ilgili öne çıkan durum/kıssalar alt başlıklar hâlinde kategorize edilmiştir.

Kitabın dördüncü ve son bölümü “Büyük İskender Minyatürleri ve Metin”dir. Yaprak TOMRUK ile hazırladığımız bu bölümde, Klasik Türk edebiyatını çok etkileyen hükümdarlardan birisi olan Büyük İskender'in biyografisine metin ve minyatür bağlamında odaklanılmıştır. İskender'in yaşam öyküsü, Doğu ve Batı el yazmalarında sıkça minyatürlerle birlikte ele alınmıştır. Bu durumun ortaya çıkmasında; onun efsanevi kişiliği, başarılı bir devlet adamı oluşu, muazzam bir ordusunun olması gibi sebepler aranabilir. Minyatür sanatçıları ise minyatürlerini, çoğunlukla *İskendernâme* metinlerindeki anlatıma uygun şekillerde yapmışlardır. Bu minyatürler, metinlerin ait olduğu kültüre göre de farklılıklar göstermiştir. *İskendernâmeler* ile birlikte, Klasik Türk şiirinde de Büyük İskender söz konusu edilmiştir. Beyitler ile

Büyük İskender minyatürleri arasında birçok konuda ilişki kurulabilirken, bazı konularda ise kurulamamıştır. Kitabın bu son bölümünde Büyük İskender'in hayatına göre şekillenen metin ve minyatür ilişkisi ortaya konulmuştur.

Nihai olarak elinizdeki bu kitap; ben ve doktora öğrencilerimin farklı ve yeni olanı aramak adına oluşturduğumuz bir çalışma modeline göre şekillenmiştir. Bu bağlamda sevgili doktora öğrencilerime; özverileri, heyecanları, titiz ve sabırlı çalışmaları sebebiyle teşekkür ederim. Yolları açık olsun. Sunumları sabırla dinleyen, çalışmalarına olan merakını ve ilgisini hiç yitirmeyen eşim Mehmet Ali, oğlum Ali ve de kardeşim Doç. Dr. Nagihan KOÇ'u burada anmak ve teşekkürlerimi iletmek isterim.

Klasik Divan Topluluğu üyelerinden sevgili Gizem SERGER-DANOĞLU ile Esra AKA'ya, burada adını anmadığım topluluğun seçkin üyelerine, kitabın sayfa düzenlemesini yapan Sacide ERGÜN OKUR'a ve de Dün Bugün Yarın Yayınları'na çok teşekkür ederim. Klasik Divan Topluluğunun çok uzun ömürlü olmasını ve nice toplantılara imza atmasını dilerim.

Prof. Dr. Neslihan İlknur KOÇ KESKİN
Ekim, 2024

METİN ve MİNYATÜR OKUMALARI I

Bu bölüme ait
video kaydını görüntülemek
için karekodu okutunuz.

Burç Minyatürleri ve Metin¹

Burçların Önemi ve Burç Konulu Eserlere Dair

Yıldızlar, gezegenler, ay ve güneş gibi gökyüzü cisimleri tarih boyunca insanlığın ilgisini çekmiştir. Kimi zaman bu cisimlere tanrısal bir nitelik yüklenerek bu cisimler, ilahi güçler olarak nitelendirilmiş ve gök cisimlerine duyulan merak, insanları gökyüzü cisimlerinin hareketlerini anlamlandırmaya yönlendirmiştir. Bu anlamlandırma çabası, astronomi ve astroloji disiplinlerinin doğuşu için itici güç olmuştur. Geometrik yöntemler ile gezegenler ve yıldızların konumları ve hareketlerinin tespit edilmesi ile ilgilenen astronomi bilimi İslâm literatüründe “ilm-i heyet”, “ilm-i nücûm” ve “ilm-i felek” gibi isimler ile anılmıştır. Astronomi; felekler ve burçların niteliği, niceliği ve hareketlerini incelerken; astroloji ise gezegenlerin hareketlerinin yeryüzündeki olaylar ve durumların biçimlenmesinde rol oynadığı düşüncesi ile ortaya çıkmış, benzer durum ve koşullardan hareketle gökyüzü yorumlanmıştır.

Milattan sonra XVII. yüzyıla kadar astronomi ve astroloji aynı sistem olarak değerlendirilmiş, astronomi ile uğraşan bilim insanları

¹ Bu bölüm; Prof. Dr. Neslihan İlknur Koç Keskin ve İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Türkçe Dersleri Koordinatörlüğü Öğretim Görevlisi Saba Özdemir tarafından 27.04.2024 tarihinde çevrim içi olarak sunulmuş ve yayıma hazırlanmıştır. saba.ozdemir@bilkent.edu.tr ve ORCID ID: 0000-0003-4528-7730.

Resim 37. Mecmû'a-i Eş'âr, vr.159b

Metâli 'ü's-Sa'âde'de Seretân burcunun minyatüründe daire içerisinde ay figürünü taşıyan yengeç tasvir edilmiştir. Seretân burcunun yıldızının Kamer olması sebebiyle burcun minyatüründe ay görseleline yer verilmiştir. Yengeç gerçekçi bir üslupla bordo olarak resmedilmiştir. Ay, insan yüzü şeklinde tasvir edilmiştir.

Resim 38. Su'ûdi, Metâli 'ü's-Sa'âde, vr. 14b

Kaynakça

- Acı, Ahmet. *Ârâbî ve İbn Sînâ'nın Astroloji Reddiyeleri*. Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Akdoğan, Yaşar. *Ahmedî Divanı ve Dil Hususiyetleri: Gramer, Sentaks, Sözlük*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1979.
- Akyüz, Kenan vd. *Fuzûlî Divanı*. Ankara: Akçağ Yayınları, 1990.
- Alpaydın, Bilal. *Refî'i Kalâyî Divanı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Aynî, *Tercüme-i 'İkdü'l-Cümân fi Târih-i Ehli'z-Zamân*, İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi Lala İsmail Paşa Koleksiyonu, no: 318
- Beyzadeoğlu, Süreyya (hzl.) *Sünbülzâde Vehbî Divânının Tenkitli Metni ve İncelemesi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1985.
- Çavuşoğlu, Mehmet-Tanyeri, Mehmet Ali. *Zâtî Divanı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1987.
- Çelik, Değer. *Astroloji El Kitabı*. İstanbul: Star Yaprak, 1994.
- Deniz, Saadet. *16. Yüzyıl Bazı Divân Şairlerinin Türkçe Divanlarında Kozmik Unsurlar*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1992.
- Duvarcı, Ayşe. *Türkiye'de Falcılık Geleneği ile Bu Konuda İki Eser: Risâle-i Falnâme Li Ca'fer-i Sâdık ve Tefe'ül-nâme*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1993.
- El-Cezerî, *Kitâb fi Ma'rîfet el-Hiyel el-Hendesîyye*; İstanbul: Topkapı Saray Müzesi Kütüphanesi III. Ahmed Kitaplığı, no: 3472.

- Elmastaş, Deniz. *Paris Milli Kütüphanesi'de Bulunan ve Minyatürleri Nakkaş Osman'a Ait Olan Metâli'ü's-Sa'âde Adlı Eserde Yer Alan Astroloji Konulu Minyatürlerin İncelenmesi ve Özgün Tasarımlar*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Er, Zeynep. *Amasya Yazma Eserler Kütüphanesi 1883 Numaralı Mecma'u'l-Felekiyât Yazmasının Minyatürleri*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Es-Sûfî, *Suverü'l-Kevâkibi's-Sâbite*; Oxford: Oxford Bodleian Library, no: M.144
- Falnâme*, (1570?) İstanbul: Topkapı Saray Müzesi Kütüphanesi Hazine Kitaplığı, no: 1702.
- Güneş, Hasan Ali. "Klasik Şiirde Astronomik ve Astrolojik Bir Kavram Karmaşası: Cevzâ, İkizler mi Avcı mı?" *HUMANITAS - Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(23), 229-246. <https://doi.org/10.20304/humanitas.1382227>.
- İloğlu, Mustafa. *Gizli İlimler Hazinesi C.1*. İstanbul: Seda Yayınları, 2013.
- Karaköse, Saadet. *Nev'î-zâde Atâyî Divanı (Kısmi Tahlil-Metin)*. Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1994.
- Kaya, Bayram A. *Azmî-zâde Hâletî: Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divânının Tenkitli Metni*. Edirne: Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1996.
- Kazvinî, *Acâ'ibü'l-Mahlûkât ve Garâ'ibü'l-Mevcudât (XVII. yüzyıl başı)*; İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi Reşit Efendi Koleksiyonu, no: 670.
- Kundak, Ali Nihat. *XVIII. Yüzyıl Osmanlı Minyatüründe Yıldızlar ve Burçlar: Tercüme-i 'İkdü'l-cümân fi Târih-i Ehli'z-zamân Nüshalarının Tasvirleri*. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2011.
- Kutlar, Fatma S. *Sâmî Divan*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2004.
- Kutlu, Tuğba. *Osmanlı Minyatürlerinde Fantastik Yaratıklar*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- Macit, Muhsin. *Nedîm Divanı*. Ankara: Akçağ Yayınları, 1997.
- Mecmû'a-i Eş'âr* (1441), İstanbul: Topkapı Saray Müzesi Kütüphanesi Revan Kitaplığı, no:1976.
- Onay, Ahmet Talat. *Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü: Klasik Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı* (hazırlayan: Cemal Kurnaz). İstanbul: Kurgan Edebiyat, 2013.
- Özdemir, Saba. *Siyâhî Derviş Mehmed'in Mecmau'l-Felekiyyât'ı ve Kenz-i Maktûm-ı Hayâl-i Cihân'ı (İnceleme-Çeviri Yazı Metin-Dizin)*. Ankara:

- Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Özer Zeynep. *Divan Şiirinde Burçlar*. Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015.
- Özmen, Mehmet. *Ahmed-i Dâ'î Divanı (Metin, Gramer, Tıpkıbasım)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2001.
- Seyyid Lokman Aşûrî, *Zübdetü't-Tevârih* (1583), İstanbul: Türk İslâm Eserleri Müzesi Kütüphanesi, no: 1973.
- Sezer Sennur. *Osmanlı'da Fal ve Falnameler*. İstanbul: Milliyet, 1998.
- Siyâhî Derviş Mehmed, *Mecma'u'l-Felekiyyât*, Amasya: Amasya Beyazıt İl Halk Kütüphanesi, no: 1883/1.
- Suûdî, Metali'ü's-Sa'âde* (1582), Paris: Bibliotheque Nationale de France Supplement Turc, no: 242.
- Sultan I. Ahmed Falnâmesi* (1580 civarı), İstanbul: Topkapı Saray Müzesi Kütüphanesi Hazine Kitaplığı, no: 1703.
- Tarlan, Ali Nihat. (hzl.) *Ahmet Paşa Divanı*. Ankara: Akçağ Yayınları, 1992.
- Tez, Zeki. *Gizli Bilimlerin Seriveni*. İstanbul: Hayy Kitap, 2011.
- Tulum, Mertol. *Nev'î Divan*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1977.
- Üst, Sibel. *Edirneli Nazmî Divânı (İnceleme-Tenkîtlî Metin-Sözlük)*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2011.
- Nimet, Yıldırım. *Fars Mitolojisi Sözlüğü*. İstanbul: Kabalcı Yayınları, 2008.
- Yılmaz, Müslüm. *Sehî Bey Divanı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010.

METİN ve MİNYATÜR OKUMALAR II

Bu bölüme ait
video kaydını görüntülemek
için karekodu okutunuz.

Şehnâme Minyatürleri ve Metin¹

Firdevsî, Şehnâme, Şehnâmecilik Geleneği ve Türkçe Tercüme Hakkında

Şehnâme orijinal adıyla *Şâh-nâme*, ünlü İran şairi Ebu'l-Kasım Firdevsî'nin (M. 934-1020) X. yüzyılda kaleme aldığı, altmış bin beyitlik eserdir. Firdevsî, İran tarihiyle ilgili olarak kendi zamanına kadar nakledilen rivayetleri toplamış, *Şehnâme*'yi otuz yılda meydana getirmiştir. Eser, Tahran'da kaleme alındıktan sonra, yazarına "Bununla İran milletini yeniden dirilttim." sözünü söyleme kudret ve cesaretini sağlamıştır.² Eserin yazılışı ve Gazneli Mahmud'a sunulduğu hakkında çok farklı rivayetler mevcutsa da Türk sarayının hâkimiyetinde gelişerek büyük bir klasiğe dönüştüğü konusunda araştırmacılar hemfikirdir.

İlk insanın (Keyûmers) yaratılışından başlayan *Şehnâme*, İran'da Arapların egemen olduğu döneme kadar geçen zaman sürecindeki

¹ Bu bölüm; Prof. Dr. Neslihan İlknur Koç Keskin ve Türk Kızılay Derneği İzmir Şubesinde görevli Türkçe Eğitmeni Seren Altınkan tarafından 11.05.2024 tarihinde çevrim içi olarak sunulmuş ve yayıma hazırlanmıştır. seren.altinkan@kizilay.org.tr ve ORCID ID: 0009-0001-5283-1928.

² Bekir Şişman-Muhammet Kuzubaş, *Şehnâme'nin Türk Kültür ve Edebiyatına Etkileri* (Ankara: Ötügen Yayınları, 2012).

Resim 43. Rüstem'in ölümü, Firdevsî, *Şehnâme*, TİEM 1984, 365a⁸¹

1.11. Siyâvuş

Mitolojik İran tarihinin ve millî İran destanının önemli simalarından olan Keyânîler hânedanından Keykâvus'un oğludur. Turanlı Gersîvez'in akrabası bir kadından dünyaya gelmiştir. Avesta'da adı Siyâverşen

⁸¹ Turunğ, *Türk ve İslâm Eserleri Müzesindeki 1984 Envanter Numaralı Firdevsi Şehnâmesi Minyatürleri*. 73

Kaynakça

- Adıyeke, Çağdaş. *Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Beşir Ağa 486 Numaralı Fırdevsî Şehnâmesi Minyatürleri*. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi-Sanat Tarihi Anabilim Dalı, 2006.
- Ağarı, Şerife. “Bir Övgü Unsuru Olarak Şehnâme Kahramanlarının Klasik Türk Şiirindeki Dönüşümü: Bâkî-Nedîm Karşılaştırması”, SEFAD, 39 (2018), 233-250.
- Akdoğan, Yaşar. Ahmedî Divânı. Erişim: 11.06.2022. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10591,ahmedidivaniyasarakdoganpdf.pdf?0>
- Albayrak, Nurettin. Cem. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 1993 <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/cem--efsanevi-hukumdar> Son erişim: 19.06.2022
- Çeltik, Halil. Ahmed-i Rıdvan Divanı, 2017. Erişim: 19.06.2022. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55738,ahmed-i-ridvan-divanipdf.pdf?0>
- Çobanoğlu, Özkul vd. *Türk Edebiyatının Mitolojik Kaynakları*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını, 2. Baskı, 2013.
- Demirci, Kürşat. Dahhâk. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 1993. Erişim: 19.06.2024. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/dahhak#1>
- Demirel, Şener. *Behiştî Heft Peyker Mesnevisi*, 2017. Son erişim: 11.06.2022. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55737,heft-peyker-mesnevisipdf.pdf?0>
- Doğan, Muhammet Nur. *Şeyh Gâlib Hüsn ü Aşk*. Erişim: 11.06.2022 <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10711,seyhgalibhusnuaskmuhammetnurdoganpdf.pdf?0>
- Ekmekçi, Gülistan. “Muhibbi Divanı’nda Mitolojik ve Efsanevi Şahıslar”, Akademik Bakış Dergisi, 57 (2016), 190-209.
- Fleischer, Cornell H. *Tarihçi Mustafa Âli- Bir Osmanlı Aydın ve Bürokrati*, çev. Ayla Ortaç, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2008.

- Gömeç, Saadettin. *Türk Kültürünün Ana Hatları* (Ankara: Akçağ Yayınları, 2006), 300.
- Gürtunca, Faruk. *Muhammed b. Cerîr-Tarih-i Taberî*. İstanbul: Sağlam, 2007
- İpekten, Haluk. *Karamanlı Nizâmî Divanı*, 2020. Erişim: 11.06.2022 <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/73032,karamanli-nizami-divanipdf.pdf?0>
- Kanar, Mehmet. Şahnâme. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 2010. Erişim: 11.06.2022. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/sahname#1>
- Kaya, Mahmut. İskender. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 2000. Erişim: 23.09.2024. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/iskender#1>
- Konukçu, Enver. “Behrâm-ı Gûr”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 1992. Erişim: 23.09.2024. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/behram-i-gur>
- Konyalı, Neslihan. “Fırdevsî Şehnâmesi Kahramanlarından Rüstem’in Devlemlerle Mücadele Sahnelerinin İkonografisi”. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl: 2023/1, Sayı: 45, 337-369.
- Kurnaz, Cemal. (ed.), *Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü: Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*, Ankara: Berikan Yayıncılık, 3. Baskı, 2019.
- Küçük, Sabahattin. *Bâkî Divanı*. Erişim: 11.06.2024. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10596,bakidivanisabahattinkucukpdf.pdf?0>
- Kültürel, Zuhâl. Şahnâme. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 2010. Erişim: 11.06.2024. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/sahname#2-turkce-tercumeleri>
- Levend, Agah Sırrı. *Divan Edebiyatı Kelimeler ve Remizler Mazmunlar ve Mefhumlar*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2021.
- Lugal, Necati. *Şahnâme I*. İstanbul: Kabalcı, 2020.
- Lugal, Necati. *Şehnâme (1-4)*. İstanbul: MEB, 1994.
- Mermer, Ahmet. *Karamanlı Aynı Divânı*, 2020. Erişim: 11.06.2024. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/78478,karamanli-ayni-divanipdf.pdf?0>
- Onay, Ahmet Talat. *Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*, İstanbul: Bilge Kültür Sanat, 2021.
- Özçelik, Saniye Simla. “XVI. Yüzyıl Osmanlı Şehnâmecilerinden Seyyid Lokmân’ın Şehinşahnâme’si”, *Şarkiyat Mecmuası - Journal of Oriental Studies* 42, (2023): 339-360.
- Özliyen, İrem. *Gülistan Sarayı Müzesi Kütüphanesi (MS.716) Baysungur Şehnâmesi Minyatürlerinin Resim Metin İlişkisi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, 2019.
- Pala, İskender. *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*. İstanbul: Kapı Yayınları, 2011.
- Şentürk, Ahmet Atilla-Kartal. *Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul: Dergâh Yayınları 2021.
- Şişman, Bekir ve Kuzubaş, Muhammet. *Şehnâme’nin Türk Kültür ve Edebiyatına Etkileri*, Ankara: Ötüken Yayınları, 2012.

- Tarlan, A., N. *Ahmed Paşa Divanı*. Ankara: Akçağ, 1992
- Tarlan, A., N. *Hayâlî Bey Divanı*. Ankara: Akçağ., 1992
- Tökel, Dursun Ali. *Divan Şairi Neden Mitolojik Kahramanlara Gönderme Yapar; Şehnâme Ne Kadar Divan Şiirinin Kaynağıdır*, Klasik Türk Edebiyatının Ufuklarında I: Mitolojiye Telmih Çalıştayı, Sakarya Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı, 2016
- Tökel, Dursun. *Divan Şiirinde Mitolojik Unsurlar Şahıslar Mitolojisi*, Akçağ, 2000
- Wikipedia, “Siyâvüş”. Erişim 29 Ağustos 2024.
[https://tr.wikipedia.org/wiki/Siy%C3%A2vu%C5%9F#:~:text=Siy%C3%A2vu%C5%9F%20\(Fars%C3%A7a%20%D8%B3%D9%8A%D8%A7%D9%88%D9%88%D8%B4%2C%20Avestaca,Efrasiyab%20ile%20sava%C5%9Flar%20yapm%C4%B1%C5%9Ft%C4%B1r](https://tr.wikipedia.org/wiki/Siy%C3%A2vu%C5%9F#:~:text=Siy%C3%A2vu%C5%9F%20(Fars%C3%A7a%20%D8%B3%D9%8A%D8%A7%D9%88%D9%88%D8%B4%2C%20Avestaca,Efrasiyab%20ile%20sava%C5%9Flar%20yapm%C4%B1%C5%9Ft%C4%B1r)
- Turunç, Yağmur. *Türk ve İslâm Eserleri Müzesindeki 1984 Envanter Numaralı Firdevsi Şehnâmesi Minyatürleri*. Van: Yüzcüncü Yıl Üniversitesi-Sanat Tarihi, 2019
- Woodhead, Chirstine. “Şehnâmeçi”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 2000 <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/sehnameci> Son erişim 23 Eylül 2024
- Yaghoubi, Fatemeh. *İran Milli Kütüphanesinde Bulunan 5-17807 Envanter Nolu Firdevsi Şehnâmesindeki Minyatürlerin Desen ve Üslup Özelliklerinin İncelenmesi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017
- Yazıcı, Tahsin. “Câm-ı Cem”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim: 23.09.2024.
<https://İslâmansiklopedisi.org.tr/cam-i-cem>
- Yeğin, Yunus. *Türk ve İslâm Eserleri Müzesindeki 1983 Numaralı Firdevsi Şahnâmesi Minyatürleri*. Van: Yüzcüncü Yıl Üniversitesi-Sanat Tarihi, 2010
- Yıldırım, Nimet. *Fars Mitolojisi Sözlüğü*. İstanbul: Kbalcı Yayınları, 2008.
- Yıldırım, Nimet. *Fars Mitolojisi Sözlüğü*. İstanbul: Kbalcı, 2006.
- Yıldırım, Nimet. *Şahnâme II*. İstanbul: Kbalcı, 2020
- Yıldırım, Nimet. Rüstem-i Zâl, *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 24.09.2024.
<https://İslâmansiklopedisi.org.tr/rustem-i-zal>
- Yıldız, Ayşe. *Mitolojik Çağrışımları Işığında Klasik Türk Şiirindeki “Kavs-i Kuzâh”a (Gökkuşağı) Dair*. TUBA/JTS 56, 2021.

METİN ve MİNYATÜR OKUMALARI III

Bu bölüme ait
video kaydını görüntülemek
için karekodu okutunuz.

Kısâs-ı Enbiyâ Minyatürleri ve Metin

Kısâs-ı Enbiyâ Nedir?¹

Kısâs-ı Enbiyâ, peygamberlerin hayat hikâyelerini ve tebliğ faaliyetlerini anlatan eserlerin genel adıdır. Arapça kıssa ve nebî kelimelerinin çoğul şekillerinden oluşan kısâs-ı enbiyâ (kasasü'l-enbiyâ) “peygamberlerin kıssaları, tarihleri” demektir. Bu anlamda ahbâr-ı enbiyâ tabiri de kullanılır.² Kur’ân-ı Kerîm’in 1328 âyetinde üçü (Zü'l-karneyn, Lokmân, Üzeyir) ihtilâflı olmak üzere yirmi sekiz peygamberin kıssası anlatılmıştır. Bu oran Kur’ân’ın % 28.84’üne tekâbül etmektedir.³ Kısâs-ı enbiyâ türünün müstakil ilk örneklerini veren ve bu türün gelişmesine önemli katkılar sağlayan müelliflerin başında *Kitâbu Bed’i’l-dünyâ ve kısâsi’l-enbiyâ* adlı eseriyle Kisâ ve *el-Keşf ve’l-beyân an tefsîri’l-Kurân* isimli tefsirindeki kıssaları bir takım rivâyetlerle zenginleştirerek *Kitâbu Arâisü’l-mecâlis fi kısâsi’l-enbiyâ* adıyla kitaplaştıran Sa’lebî gelmektedir.⁴ Türkçe yazılmış bir-

¹ Bu bölüm; Prof. Dr. Neslihan İlknur Koç Keskin ve İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Türkçe Dersleri Koordinatörlüğü Öğretim Görevlisi Ceyda Çelebi tarafından 25.05.2024 tarihinde çevrim içi olarak sunulmuş ve yayıma hazırlanmıştır. ceyda.celebi@bilkent.edu.tr ORCID ID: 0000-0001-5601-0556.

² M. Süreyya Şahin, “Kısâs-ı Enbiyâ”, *TDV İslâm Ansiklopedisi* (Erişim 12 Temmuz 2023).

³ Ahmet Karataş, “Türk-İslâm Edebiyatında Kısâs-ı Enbiyâ Türü”, *Diyanet İlmî Dergi* 3/49 (2013), 116.

⁴ Karataş, “Türk-İslâm Edebiyatında Kısâs-ı Enbiyâ Türü”, 30.

Resim 6. Fuzûlî, *Hadikatü's-Süedâ*, vr.9a

Resim 7. Nişâbüri, *Kısâs-ı Enbiyâ*, vr.13b

1.1.3. Dünyada buluşma

Cennetten yeryüzüne inme emriyle Hz. Âdem Hindistan’a Seylan (Serendib) adasına, Havvâ da Cidde’ye inmiştir. Türlü sıkıntılar çekip uzun süre (1000 yıl?) ayrı kaldıktan sonra Müzdelife ve Arafat’ta buluşmuşlardır.¹⁰

Avnî’nin aşağıdaki beytinde görüldüğü gibi, Hz. Âdem ve Havvâ’nın dünyada hasretlik yaşaması, Klasik Türk şiirine yansımıştır.

*Cennet-i didârından sahrâya saldın nâgehân
Âdem’i şûrûde-i hicrân-ı Havvâ eyledin*

Avnî (Onay, 2021: 32)

“Anısızın yüzünün cennetinden çöle attın. Hz. Âdem’i, Havva’nın ayrılığıyla perişan ettin.”

¹⁰ Bolay, “Âdem”.

Resim 12. Seyyid Lokmân, *Zübde'tü't-Tevârih*, (And, 2008: 200).

Nâbi, Hz. İdrîs'in meleklerle öğretmenlik etmesine telmihte bulunmuştur. Minyatürlerde de Hz. İdrîs'in öğretici vasfı öne çıkmaktadır.

Tefsîr-i faziletinden İdrîs
Eyler sâf-ı kudsiyâna tedris

Nâbi (Levend, 2021: 107)

“Hz. İdrîs, erdemlerinin tefsirinden meleklerle öğretmenlik eder.”

Beypite anlatılanları görselleştiren ilk minyatürde Cennet bahçesinde, Hz. İdrîs'in etrafına toplanmış melekler görülmektedir. *Zübde'tü't-Tevârih*'ten alınan ikinci minyatürde ise Hz. İdrîs'in karşısında yalnızca bir melek bulunmaktadır. Hz. İdrîs, bir örtü üzerinde oturmuştur ve meleklerle ders vermektedir.

Kaynakça

- Adam, Baki. “Üzeyir”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Erişim 12 Temmuz 2023. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/uzeyir>
- Ak, Coşkun. Bağdatlı Rûhî Divanı Karşılaştırmalı Metin I-II. Bursa: Uludağ Üniversitesi Yayınları, 2001.
- And, Metin. Minyatürlerle Osmanlı-İslâm Mitolojyası. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2008.
- And, Metin. Osmanlı Tasvir Sanatları: 1 Minyatür. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2021.
- Ayan, Hüseyin. Nesîmî Dîvâmı. Ankara: Akçağ Yayınları, 1990.
- Aydın, Mahmut. “Yahya”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Erişim 12 Temmuz 2023. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/yahya>
- Aydın, Mahmut. “Zekeriyâ”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Erişim 12 Temmuz 2023. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/zekeriyya>
- Bağcı, Serpil. vd. Osmanlı Resim Sanatı. İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2006.
- Bal, Esra. Karamanlı Sabûhî Divanı (İnceleme, Tenkitli Metin ve Dil İçerisi). İstanbul: İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Bayoğlu, Servet. Fuzûlî, Hadikatü's-Süedâ (Erenler Bahçesi). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1996.
- Bilkan, Ali Fuat. Nabi Divanı. İstanbul: MEB Yayınları, 1997.
- Biltekin, Halit. Şeyhî Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin). Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2003.
- Bolay, Süleymân Hayri. “Âdem”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Erişim 27 Mayıs 2024. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/adem-peygamber>
- Bozkurt, Nebi. “Ûc b. Unuk”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Erişim 12 Temmuz 2023. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/uc-b-unuk>

- Bozyiğit, Esra. Taşlıcalı Yahyâ Bey Divanı (inceleme-tenkitli metin-nesre çeviri-sözlük). İstanbul: Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Doktora Tezi, 2021.
- Çavuşoğlu, Mehmet – Tanyeri, M. Ali. Zâtî Divanı. İstanbul: İÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1987.
- Çavuşoğlu, Mehmet–Tanyeri, M. Ali. Hayretî, Divan Tenkitli Basım. İstanbul: İÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1981.
- Dalkıran, Ahmet. “Türk Kültür ve Sanatındaki Horoz/Tavuk Sembolizminin Çağdaş Resim Sanatındaki Yansımaları”. Selçuk Ün. Sos. Bil. Ens. Dergisi, 37 (2017), 336-348. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/susbed/issue/61817/924936>
- Dede, Didem. “Safevi-Şiraz Yazmalarında İhtişamın Sembolü Süleymân Peygamber”. Lale Dergisi, 5 (2022), 01-17. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/lale/issue/68675/1051070>
- Demirbağ, Ömer. Koca Râgıb Paşa ve Dîvân-ı Râgıb. Van: Yüztüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1999.
- Dikmen, Hamit. Seyyid Vehbî ve Divanının Karşılaştırmalı Metni. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1991.
- Erkan, Mustafa. “Câmâsbnâme”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Erişim 30 Kasım 2023. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/camasbnâme>
- Güç, Ahmed. “Sâlih”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Erişim 5 Ağustos 2023. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/Sâlih-peygamber>
- Güngör, Zeynep. “Manastırlı Mehmet Rifat’ın Tuhfetü’l-İslâm’ı”. Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi. 2/2 (2017), 73-88. <https://acikerisim.bartın.edu.tr/handle/11772/450>
- Güngör, Zeynep. Manastırlı Mehmed Rifat’ın Tuhfetü’l-İslâm’ı (İnceleme-Metin). Bartın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Harman, Ömer Faruk. “Dâvûd”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Erişim 12 Nisan 2023. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/davud>
- Harman, Ömer Faruk. “Eyyüb”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Erişim 7 Ağustos 2023. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/eyyub>
- Harman, Ömer Faruk. “Hâbil ve Kâbil”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Erişim 14 Mayıs 2023. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/habil-ve-kabil>
- Harman, Ömer Faruk. “Hûd”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Erişim 12 Aralık 2022. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/hud>
- Harman, Ömer Faruk. “İbrâhim”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Erişim 12 Ocak 2024. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/İbrâhim-peygamber>

- Harman, Ömer Faruk. “İdrîs”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Erişim 21 Ocak 2024. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/İdrîs>
- Harman, Ömer Faruk. “İlyâs”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Erişim 12 Temmuz 2023. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/ilyas>
- Harman, Ömer Faruk. “İsâ”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Erişim 12 Temmuz 2023. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/isa>
- Harman, Ömer Faruk. “Lût”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Erişim 12 Şubat 2024. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/lut>
- Harman, Ömer Faruk. “Meryem”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Erişim 10 Temmuz 2023. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/meryem>
- Harman, Ömer Faruk. “Mûsâ”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Erişim 18 Aralık 2023. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/mûsâ-peygamber>
- Harman, Ömer Faruk. “Nûh”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Erişim 5 Ağustos 2022. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/nûh>
- Harman, Ömer Faruk. “Süleymân”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Erişim 27 Mart 2023. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/suleyman>
- Harman, Ömer Faruk. “Yakûb”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Erişim 16 Mart 2024. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/Yakûb>
- Harman, Ömer Faruk. “Yûnus”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Erişim 12 Mart 2024. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/yunus>
- Harman, Ömer Faruk. “Yûsuf”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Erişim 1 Temmuz 2023. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/Yûsuf>
- İpekten, Haluk. Nâ’îlî Divanı. Ankara: Atatürk Üniversitesi Yayınları, 1970. İslâm İlimleri. <http://www.İslamilimleri.com> (Erişim tarihi: 20 Mayıs 2024)
- Kaplan, Necla. “Bizans Dönemi El Yazması: Topkapı Sarayı G.i.8 Nüshası Resimlerindeki Alegorik Unsurlar”. Akdeniz Sanat Dergisi, 13, (2017), 615-626. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akdenizsanat/issue/49183/622528>
- Karacan, Turgut. Bosnalı Alaeddin Sabit, Divan. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, 1991.
- Karataş, Ahmet. “Türk-İslâm Edebiyatında Kısâs-ı Enbiyâ Türü”, Diyanet İlmî Dergi 3/49 (2013), 113-126. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/did/issue/34678/383326>
- Karataş, Ahmet. Hindî Mahmûd Kısâs-ı Enbiyâ (İnceleme - Tenkitli Metin - Tıpkıbasım). İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2013.
- Kılınç, Abdülhakim. Fuzûlî Divanı. İstanbul: Yazma Eserler Kurumu, 2021.
- Köksal, M. Asım. Peygamberler Tarihi. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1990.
- Kurtoğlu, Orhan. Zâtî Divânı -Gazeller Dışındaki Şiirler-. Ankara: Sonçağ Yayınları, 2016.

- Küçük, Sabahattin. Bâkî Dîvânı. Ankara: TDK Yayınları, 1994.
- Levend, Agah Sırrı. Divan Edebiyatı Kelimeler ve Remizler Mazmunlar ve Meffhumlar. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2021.
- Macit, Muhsin. Nedîm Dîvânı. Ankara: AKMB Yayınları, 2016.
- Mermer, Ahmet. Karamanlı Aynî Dîvânı. Ankara: KTB Yayınları, 2020.
- Ocak, Ahmet Yaşar. “Âb-ı Hayât”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Erişim 19 Temmuz 2023. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/ab-i-hayat>
- Okçu, Naci. Şeyh Gâlib Dîvânı Hayatı – Edebî Kişiliği – Eserleri – Şiirlerinin Umûmî Tahlili. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2011.
- Onay, Ahmet Talat. Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı. (Hzl: Cemal Kurnaz) İstanbul: Bilge Kül-tür Sanat, 2021.
- Pala, İskender. “Mühr-i Süleymân”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Erişim 12 Temmuz 2023. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/muhr-i-suleyman>
- Pala, İskender. “Sedd-i İskender”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Erişim 12 Nisan 2023. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/sedd-i-iskender>
- Saraç, Yekta. Emrî Divanı. İstanbul: Eren Yayınları, 2002.
- Şahin, M. Süreyya. “Kısâs-ı Enbiyâ”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Erişim 12 Temmuz 2023. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/kisâs-i-enbiyâ>
- Şani, Amine. İshak b. an-Nişaburi'nin Kısâs-ı Enbiyâ'sının Beş Minyattırlı Nüshasının İncelenmesi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- Tarlan, Ali Nihat. Ahmet Paşa Divanı. Ankara: Akçağ Yayınları, 1992.
- Tarlan, Ali Nihat. Hayâlî Bey Dîvânı. İstanbul: Bürhaneddin Erenler Matbaası, 1945.
- Tarlan, Ali Nihat. Necâî Bey Dîvânı. Ankara: Akçağ Yayınları, 1992.
- Türkârî, Bülent Özgen. <http://www.bulentozgen.com/hz-suleyman-ve-sabamelikesi-belkis/?i=1>
- Uçar, Melike. Klasik Türk Şiirinde Peygamberler. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Uludağ, Süleymân. “Hızır”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Erişim 3 Temmuz 2024. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/hizir>
- Ümit, Mehmet. “Şuayb”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Erişim 9 Mart 2024. <https://İslâmansiklopedisi.org.tr/suayb>
- Yavuz, Kemal–Yavuz, Orhan. Muhibbî Divanı Bütün Şiirleri. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Yayınları, 2016.

METİN ve MİNYATÜR OKUMALARI IV

Bu bölüme ait
video kaydını görüntülemek
için karekodu okutunuz.

Bir başka minyatürde savaş sırasında başları gövdelerinden ayrılmış figürler ve at üzerinde mücadele eden iki figür görülmektedir.

Büyük İskender Minyatürleri ve Metin¹

Büyük İskender Kimdir?

Büyük İskender asıl adıyla III. Aleksandros Yunan Antik Makedonya Krallığı'nın MÖ 336–323 yılları arasındaki kralıdır. MÖ 356 yılında Pella'da doğmuş ve 20 yaşında babası II. Filip'in yerine tahta geçmiştir. İktidarının uzun yıllarını Güneybatı Asya ve Kuzeydoğu Afrika'da eşi benzeri görülmemiş büyük askerî seferlerle geçirmiş ve 30 yaşına geldiğinde Yunanistan'dan Kuzeybatı Hindistan'a kadar uzanan antik dünyanın en büyük imparatorluklarından birini oluşturmuştur. Hükümdarlığı süresince girdiği hiçbir muharebede yenilmeyen Büyük İskender, pek çok uzman kişi tarafından tarihin en başarılı askerî komutanlarından birisi olarak kabul edilir.² Aleksandros adı, İskender olarak Arapçaya ve sonrasında Türkçeye geçmiştir. Türkçe tarihî ve edebî kaynaklarda İskender'den ayrıca İskender-i Rumî, İskender-i Yunanî, Makedonyalı İskender ve İskender-i Zülkarneyn adlarıyla bahsedilmiştir.

¹ Bu bölüm; Prof. Dr. Neslihan İlknur Koç Keskin ve İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Türkçe Dersleri Koordinatörlüğü Öğretim Görevlisi Yaprak Tomruk tarafından 08.06.2024 tarihinde çevrim içi olarak sunulmuş ve yayıma hazırlanmıştır. yaprak.tomruk@bilkent.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-0676-5448.

² Wikipedia, "İskender" (Erişim 29 Ağustos 2024).

Resim 20. İskender'in savaşları, Emir Hüseyin Dihlevî, İskendername, vr. 189b.

2.7. Cam Fıçı ile Deniz altı Seyri

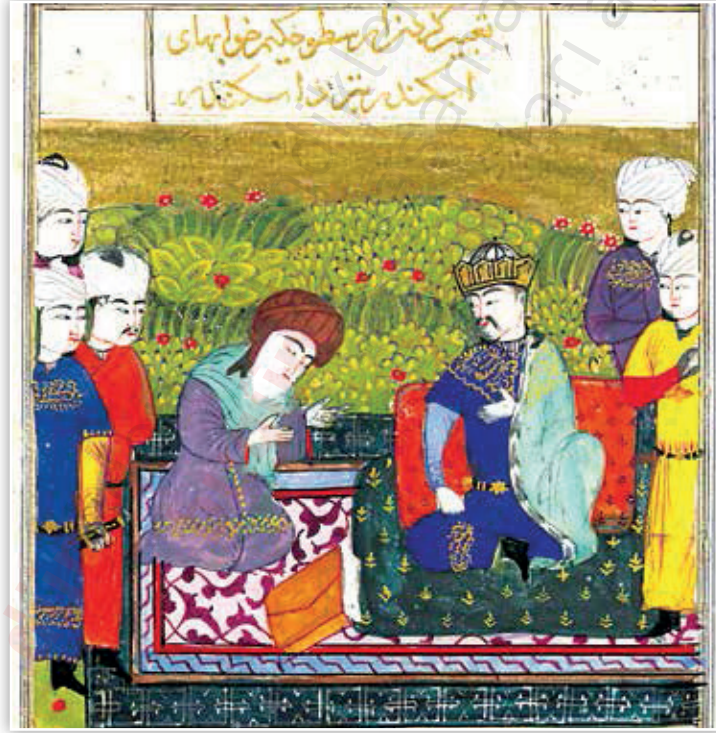
İskender, hayatı boyunca yanında olan bilgiler tarafından yetiştirilmiştir. Bu sebeple o, bilmeye ve öğrenmeye meraklıdır. Onunla ilgili anlatılanlardan bir rivayete göre İskender, karanlıklar ülkesinde bir denize rastlar ve dibini görmek ister, cam bir fıçıyla dibe kadar

Söyledür tab'um benüm ol şâh-ı hûbân fi'l-mesel
'İlm ü hikmetten Aristo'yı Sikender söyledür

Mostarlı Ziyâi G 165/2

“Benim yaradılışım o güzel şaha özlü sözler söyletir; İskender de Aristo'yu ilim ve hikmet hakkında konuşTUR”.

Ahmedî *İskendernâme*'sine ait aşağıdaki minyatürde süslü bir halı üzerinde oturan İskender ve Aristo konuşmaktadır. İskender ile konuşurken eğildiği görülen Aristo'nun önünde bir de kitap bulunur.²⁵ Minyatüre bakıldığında, Mostarlı Ziyâi'nin beytinde söylediği gibi Aristo'nun İskender ile sohbeti akıllara gelir.

Resim 22. İskender ile Aristo, *Ahmedî, İskendernâme*, H. 679, vr. 50a.

²⁵ Bağcı, *Minyatürlü Ahmedî İskendernâmeleri: İkonografik Bir Deneme*, 228.

Kaynakça

- Akçay, Hasan. *Ahmedî'nin İskender-nâmesi Transkripsiyonlu Metin*. Şanlıurfa: Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1999.
- And, Metin. *Minyatürlerle Osmanlı-İslâm Mitologyası*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2008.
- Avcı, İsmail. *Türk Edebiyatında İskendernâmeler ve Ahmed-i Rıdvân'ın İskendernâmesi*. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2013.
- Ayçiçeği, Bünyamin. “Ahmedî ile Behiştî'nin *İskendernâme*'lerinin Karşılaştırılması”. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 10 (2013), 129-204.
- Bağcı, Serpil. (1989). *Minyatürlü Ahmedî İskendernâmeleri: İkonografik Bir Deneme*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1989.
- Beydilli, Kemal. “III. Selim”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 36, (2009), 420-425
- Çağman, Filiz- Tanındı, Zeren. *Topkapı Sarayı Müzesi İslâm Minyatürleri*. İstanbul: Tercüman Sanat ve Kültür Yayınları, 1979.
- Droysen. *Büyük İskender Tarihi*. Çev. Bekir Sıtkı Baykal. İstanbul: Dharma Yayınları, 2007.
- Gökyay, Orhan Şaik. “İskender-nâme”. *Millî Eğitim Bakanlığı İslâm Ansiklopedisi*. Cilt 5/2 (1997): 1088-1090.
- Güler, Zülfî. “Şeyh Galib Divanında Ayna Sembolü”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 14/1 (2004), 103-121.
- Kaya, Mahmut. “İskender”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Cilt 22 (2000): 555-557.

- Ocak, Ahmet Yaşar. “Âb-ı Hayat”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Cilt 1 (1988): 1-3.
- Öztürk, Mustafa. “Zülkarneyn”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Cilt 44 (2013): 564-567.
- Ünver, İsmail. “İskender”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Cilt 22 (2000): 564-567.
- Pala, İskender. *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*. İstanbul: Kapı Yayınları, 2011.
- Pala, İskender. “İskender mi Zülkarneyn mi?”. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 26 (2012): 117-126.
- Pala, İskender. “Sedd-i İskender”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 36, (2009): 276-277.
- Ritter, Hellmut. *Doğu Mitolojisinin Edebiyata Etkisi Karşılaştırmalı Edebiyat Metinleri*. Ed. Mehmet Kanar. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2011.
- Şentürk, Ahmet Atilla. *Osmanlı Şiiri Kılavuzu 1*. İstanbul: Osmanlı Edebiyatı Araştırmaları Merkezi, 2016.
- Yıldırım, Nimet. *Fars Mitolojisi Sözlüğü*. İstanbul: Kabcacı Yayınları., 2008.

Elektronik Kaynaklar

- Tarih-i Kadim. “Büyük İskender Hakkında Çizilmiş 10 Minyatür”. Erişim 17 Haziran 2024. <https://www.tarihkadim.com/wp-content/uploads/2019/09/iskender-minyatur-2.png>.
- The Walters Art Museum. The Walters Art Museum. “Alexander The Great”. Erişim: 20.07.2024. <https://thewalters.org/search/?q=Great+the+Alexander#gsc.tab=0&gsc.q=Great%20the%20Alexander&gsc.page=7>.
- Kaya, Mahmut. “İskender”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Erişim: 24.07.2024. <https://islamsiklopedisi.org.tr/iskender>.
- Newyork Public Library. “İskender”. Erişim 1 Ağustos 2024. https://www.booking.com/landmark/us/new-york-public-library.en.html?aid=339738;label=new-york-public-library-vS5EtbFw4GN9q9aaHUYigS394552211270;pl:ta:p1.p2:ac:ap:neg:fi:tikwd-317915585991:lp1012763:li:dec:dm:ppccp=UmFuZG9tSVYkc2RIIyh9YU5pXiVhsEsYF5VzKbQXpIlg;ws=&gclid=EAIAIQobChMIw6OG_pulhgMVDjsGAB0P-QojEAAYASAAEgKqqPD_BwE..
- San Diego Museum Of Art. “Büyük İskender”. Erişim: 03.08.2024. <https://www.sdmart.org/>.
- Wikipedia. “İskender”. Erişim: 29. 08.2024. <https://tr.wikipedia.org/wiki/>.

METİN VE MİNYATÜR OKUMALARI

Metnin açıklamaya gerek duyulan veya can alıcı noktalarına yerleştirilen minyatürler, yüzyıllar boyunca el yazmalarında kullanılmıştır. “Metni minyatür ışığında daha iyi nasıl anlarız? Metinde anlaşılmayan bir noktayı minyatürle anlayabilir miyiz? Metni minyatürle anlatmak okurda nasıl bir etki bırakır?” gibi sorular çerçevesinde metni tekrar tekrar inceleme ve yorumlama çabası, gerek ülkemizde gerekse dünya literatüründe çok eskilere dayanır. Özellikle Sanat Tarihi disiplini çerçevesinde konuyla ilgili birçok önemli, yol gösterici ve ufuk açıcı akademik çalışma yapılmıştır.

Elinizdeki bu kitap; Sanat Tarihi alanında yapılan çalışmaların yol göstericiliğinde, fakat onlardan farklı bir bakış açısı, teknik ve yorumlamayla, metin ve minyatür konusunda yapılan çalışmalardan beslenmekle beraber, “Edebî eserlere ait olsun veya olmasın, minyatürler ait oldukları eserler dışında metinlerle ilişkilendirilerek kullanılabilir mi?” sorusunun cevabını bulmaya odaklanmaktadır. Klasik Türk şiirini besleyen temel konulara öncelik verilerek dört ana başlıkta Burçlar, Şehnâme, Kısâs-ı Enbiyâ ve Büyük İskender minyatürleri ile metin ilişkisi, estetik çağrışım açısından en zengin beyitlerle birlikte yorumlanmıştır. Bu doğrultuda, öncelikle ele alınan metnin tüm incelikleri tetkik edilmiş, metinden minyatüre doğru bir yolculuk hedeflenmiş ve nihai tespitler, şairlerin yorum gücü hakkında olmuştur.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN 978-625-6063-63-1
9 786256 063631